

Ганна Володимирівна ОЗЕРНЮК

Кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри міжнародних відносин та права,
Національний університет
«Одеська політехніка»,
пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна

E-mail: ozernuk@ukr.net,

Юлія Павлівна МЕЛЬНИК

Кандидат політичних наук, доцент кафедри
міжнародних відносин та права,
Національний університет
«Одеська політехніка»,
пр. Шевченка, 1, Одеса, 65044, Україна

E-mail: odessa307@ukr.net,

Ganna OZERNIUK

Candidate of legal sciences, associate professor,
Associate Professor of International Relations
and Law Department,
National University "Odesa Polytechnic",
Shevchenko Ave., 1, Odesa, 65044, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5030-6356>

Yulia MELNYK

Candidate of political sciences,
Associate Professor of International Relations
and Law Department,
National University "Odesa Polytechnic",
Shevchenko Avenue, 1, Odesa, 65044, Ukraine

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0392-4941>

УДК 341.21

**ТРАНСКОРДОННЕ СПІВРОБІТНИЦТВО УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ЄС:
ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ГЕОПОЛІТИЧНОГО ПРІОРИТЕТУ**

Received 04 May 2023; revised 10 June 2023; accepted 15 June 2023

DOI: 10.15421/352319

Анотація

Розглянуте правове регулювання транскордонного співробітництва України з країнами Європейського Союзу в контексті легітимзації ЄС як основного геополітичного вектору української зовнішньої політики. Зроблені висновки про те, що основну правову основу з транскордонного співробітництва поміж Україною та ЄС складають міжнародно-правові акти, національне законодавство, двосторонні угоди різного змісту. Розвиток законодавства з транскордонного співробітництва пройшов основні три етапи: 1) встановлення основного термінологічного-понятійного апарату, визначення напрямків, прав та обов'язків сторін транскордонних відносин (1994-2015); 2) легітимізація пріоритетів регіональної політики (2015-2019); 3) внесення конституційних змін щодо визначення ЄС в якості геополітичного пріоритету, конкретизація нормативно-правових норм із укладення та реєстрації угод щодо транскордонного співробітництва (2019-дотепер).

Ключові слова: *транскордонне співробітництво, геополітичні пріоритети України, правове регулювання.*

**CROSS-BORDER COOPERATION OF UKRAINE WITH WITH THE COUNTRIES
OF THE EUROPEAN UNION: LEGAL REGULATION OF GEOPOLITICAL PRIORITY**

Abstract

With Ukrainian receiving the candidate status for joining the EU in the conditions of a large-scale Russian military invasion, the integration processes with the EU countries were intensified. One of the main directions of the intensification of relations has become the spread and legitimization of ties with border countries. The EU has become not only a historical partner, but also a constitutionally defined foreign policy priority.

Despite the existence of the works of modern researchers on cross-border cooperation, its legal regulation, the analysis of the dynamics of the development of national legislation and the legislation of the European Union through the prism of the formation of geopolitical priorities is insufficiently studied and highlighted.

The purpose of the study is to analyze the legal regulation of Ukraine's cross-border cooperation with the countries of the European Union in the context of EU legitimation as the main geopolitical vector of Ukrainian foreign policy. The subject of the research is the legal framework of the EU and Ukraine regarding cross-border cooperation, its historical development and current state. The main research methods were historical and comparative.

As a result of the research, the conclusions were made that the main legal basis for cross-border cooperation between Ukraine and the EU is international legal acts, national legislation, bilateral agreements of various contents. The development of legislation on cross-border cooperation went through three main stages: 1) establishment of the main terminological and conceptual apparatus, definition of directions, rights and obligations of parties to cross-border relations (1994-2015); 2) legitimization of regional policy priorities (2015-2019); 3) introduction of constitutional changes regarding the definition of the EU as a geopolitical priority, specification of legal norms on the conclusion and registration of agreements on cross-border cooperation (2019-until now).

Keywords: *cross-border cooperation, Ukrainian geopolitical priorities, legal regulation.*

Постановка проблеми.

Сьогодні транскордонне співробітництво України з країнами ЄС в умовах воєнного стану та посилення економічної кризи є одним із основних напрямків розвитку зовнішніх зносин, як на політичному так і на економічному, соціальному, культурному рівнях. Додатково вказана зацікавленість обґрунтована геополітичним положенням і географічним розташуванням, тривалим історичним партнерством з прикордонними країнами – до 77% території України мають кордони з іноземними державами (19 із 27 регіонів). Україна безпосередньо межує із чотирма країнами ЄС: Румунією, Республікою Польща, Угорщиною, Словачкою Республікою. Через Чорне море Україна має спільні кордони з Республікою Болгарія.

Правовому регулюванню транскордонного співробітництва європейських країн приділено чимало уваги з боку Ради Європи та національних європейських законодавців. З отриманням Україною статусу кандидата на вступ до ЄС, прагнення України залучитися до європейської спільноти та стати членом ЄС поставило чимало викликів перед нашою державою з виконання критеріїв, що висуваються до країн-членів. Серед них одне з найважливіших місць належить адаптації українського національного законодавства до європейського, врегулювання зовнішньополітичних пріоритетів та співробітництва нормативно-правовим шляхом.

Метою дослідження є проведення аналізу правового регулювання транскордонного співробітництва України з країнами Європейського Союзу в контексті легітимації ЄС як основного геополітичного вектору української зовнішньої політики.

Аналіз досліджень та публікацій.

Транскордонному співробітництву присвячено чимало наукових робіт вітчизняних та зарубіжних авторів: І.Артюмова, М.Баймуратов, Є.Васильєв, А.Гадзало, К.Бакал, О.Бережа, П.Беленький,

Є.Василькова, Ф.Ващук, І.Жилінкова, В.Засадко, Я.Малик, Н.Мікула, В.Монастирний, Ю.Рогозян, І.Студенников, С.Харічков та інші.

Не дивлячись на існування праць сучасних дослідників щодо транскордонного співробітництва, його правового регулювання, аналіз динаміки розвитку національного законодавства та законодавства Європейського союзу крізь призму становлення геополітичних пріоритетів є недостатньо вивченим та висвітленим.

Викладення основного матеріалу.

З отриманням Україною незалежності обрання проєвропейського зовнішньополітичного курсу та закріплення його в якості пріоритету зовнішньої політики на законодавчому рівні відбувалося в українському законодавстві доволі поступово. Було укладено ряд зовнішньополітичних угод про партнерство та співробітництво, на національному рівні прийнято цілу низку нормативно-правових актів.

Першим кроком в сторону розвитку відносин з ЄС за часів незалежності стала ратифікація Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами 10 листопада 1994р. [Про ратифікацію Стратегії про партнерство і співробітництво 1994]. Угоду про асоціацію з ЄС було підписано у березні-червні 2014р. [Угода про асоціацію з ЄС 2021], 17 червня 2022р. Європейська комісія рекомендувала Європейській раді надати Україні статус кандидата на вступ до Європейського Союзу [Address of President von der Leyen 2022].

Вперше країни ЄС були відмічені як один із пріоритетних векторів розвитку зовнішньої політики України ще в Постанові Верховної Ради України від 2 липня 1993р. «Про Основні напрями зовнішньої політики України» [Про Основні напрями зовнішньої політики України 1993], яка втратила чинність 01 липня 2010р. у зв'язку із введенням в дію Закону України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики» [Про засади вну-

трішньої і зовнішньої політики 2010], де вказувалася ціль налагодження відносин з ЄС – «з метою отримання членства» [Чистоколяний 2019: 15].

Визначення ЄС в якості зовнішньополітичного пріоритету декларувалось й в законодавстві з національної безпеки України: Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19 червня 2003р. [Про основи національної безпеки України 2003], Закон України «Про національну безпеку України» від 21 червня 2018р. [Про національну безпеку України 2018].

Стратегія інтеграції України до ЄС від 11 червня 1998р. [Про затвердження Стратегії інтеграції України до ЄС 1998], Стратегія національної безпеки України від 14 вересня 2020р. [Стратегія національної безпеки України 2020], Стратегія забезпечення державної безпеки від 16 лютого 2022р. [Про рішення Ради національної безпеки 2022] складають ще одну законодавчу ланку із регулювання відносин з ЄС в якості пріоритетних.

Одним із основних нормативно-правових актів із регламентації зовнішньополітичних відносин України сьогодні залишається Стратегія зовнішньополітичної діяльності України від 30 липня 2021р. [Про рішення Ради національної безпеки 2021], в якій визначені такі напрями як: протидія російській агресії політико-дипломатичними засобами, європейська інтеграція, євроатлантична інтеграція, розбудова двосторонніх відносин, регіональне співробітництво, співробітництво з державами Індो-Тихоокеанського регіону, Центральної Азії та з регіональними організаціями, співробітництво з державами Близького Сходу та Африки, співробітництво з державами Латинської Америки, багатостороннє співробітництво в глобальному та регіональному вимірах.

Аналіз Стратегії 2021р. надає можливість зробити висновки, що вона конкретизує геополітичні пріоритети ширше ніж попередні нормативно-правові акти та виокремлює напрямки співробітництва з ЄС. В контексті регіонального співробітництва зазначається, що «крім взаємовигідного двостороннього співробітництва, важливими аспектами регіонального співробітництва є взаємодія з питань урегулювання конфліктів у регіоні на основі принципів і норм міжнародного права, запобігання та протидія екологічним загрозам, реалізація масштабних транскордонних та інфраструктурних проєктів» [Про рішення Ради національної безпеки 2022].

Безумовним основним кроком із остаточного закріплення ЄС в якості зовнішньополітичного

пріоритету стало внесення змін до Конституції в частині зовнішньополітичного курсу України щодо вступу до ЄС і НАТО 7 лютого 2019р. В Законі України «Про внесення змін і доповнень до Конституції України щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору» від 7 лютого 2019р. була встановлена норма про незворотність стратегічного курсу України на набуття повноправного членства в ЄС і НАТО [Про внесення змін і доповнень до Конституції України 2019].

Таким чином, законодавство України з регулювання визначення ЄС як основного напрямку зовнішньополітичних зносин, в своєму історичному розвитку пройшло етапи становлення від Постанови Верховної Ради України 1993р. до внесення змін до Основного Закону в 2019р.

Не дивлячись на тісні історичні зв'язки із прикордонними країнами та легітимації пріоритетності розвитку транскордонного співробітництва з європейськими державами та міжнародними організаціями, транскордонному співробітництву український законодавець приділив увагу не одразу. Перший комплексний нормативно-правовий акт з'явився в 2004р. Він і надав визначення основним термінам та механізму юридичної сторони транскордонних відносин.

Згідно ст. 4 Закону України «Про транскордонне співробітництво» від 24 червня 2004р. [Про транскордонне співробітництво 2004] «транскордонне співробітництво – спільні дії, спрямовані на встановлення і поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних і інших відносин між суб'єктами і учасниками таких відносин в Україні і відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством».

Відповідно до ст. 2 вказаного нормативно-правового акту «метою транскордонного співробітництва є формування добросусідських відносин та що сприяє спільному вирішенню завдань місцевого та регіонального розвитку» [Про транскордонне співробітництво 2004].

Транскордонному співробітництву також приділялась увага в контексті легітимації законодавчих положень з розвитку регіонів та регіональної політики.

Так, Закон України «Про засади державної регіональної політики» від 05 лютого 2015р. підкреслює, що «метою державної регіональної

політики є створення умов для динамічного, збалансованого розвитку України та її регіонів, забезпечення їх соціальної та економічної єдності, підвищення рівня життя населення, створення безпечних умов, додержання гарантованих державою соціальних стандартів для кожного громадянина незалежно від його місця проживання». Серед однієї з основних задач державної регіональної політики зазначається «стимулювання участі регіонів у програмах та проектах розвитку міжрегіонального та транскордонного співробітництва» [Про засади державної регіональної політики 2010].

З моменту введення в дію законодавства із регулювання транскордонного співробітництва було розроблено та введено в дію ряд Стратегій національного та регіонального значення: Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року; [Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку 2014]; Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки [Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва 2016]; Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки [Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку 2020].

Державна стратегія регіонального розвитку на 2021-2027 роки визначає пріоритетні напрями розвитку транскордонного співробітництва на період до 2027 року, серед яких:

- реалізація в Україні Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону та Дунайської транснаціональної програми;
- реалізація проектів (програм), що фінансуються за рахунок міжнародної технічної допомоги, а також програм прикордонного співробітництва у рамках Європейського територіального співробітництва на 2021-2027 рр. в рамках фінансового інструменту «Сусідство, розвиток і міжнародне співробітництво» (NDICI);
- розвиток прикордонної інфраструктури гірських територій Карпат;
- розвиток інституційної спроможності суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва (асоціацій органів місцевого самоврядування, громадських організацій, європейських об'єднань територіального співробітництва та інших форм транскордонного співробітництва) [Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку 2020].

Окрім вказаних нормативно-правових актів до регулювання транскордонного співробітництва відноситься законодавство із діяльності органів

місцевого самоврядування, державних адміністрацій, юридичних осіб тощо.

Відповідно до ст. 5 Закону України «Про засади державної регіональної політики» від 05 лютого 2015р. «законодавство з питань державної регіональної політики складається з Конституції України, законів України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики», «Про місцеве самоврядування в Україні», «Про місцеві державні адміністрації», «Про транскордонне співробітництво», «Про регулювання містобудівної діяльності», «Про державні цільові програми», «Про державне прогнозування та розроблення програм економічного і соціального розвитку України», «Про Генеральну схему планування території України», Закону України «Про засади державної регіональної політики» та інших законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, а також міжнародних договорів України, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України» [Про засади державної регіональної політики 2015].

З метою деталізації механізму встановлення відносин з транскордонного співробітництва 24 червня 2019р. Мінрегіон своїм наказом затвердив Типову форму угоди про транскордонне співробітництво [Про затвердження Типової форми угоди про транскордонне співробітництво 2019]. В 2019р. Кабінет Міністрів України затвердив Типову угоду про утворення об'єднання єврорегіонального співробітництва [Про затвердження Типової угоди про утворення 2019] та Типовий статут об'єднання єврорегіонального співробітництва [Про затвердження Типового статуту об'єднання 2019].

Постановою кабінету Міністрів України ще 11 травня 2005р. було затверджено Порядок проведення конкурсного відбору проектів (програм) транскордонного співробітництва, які можуть бути включені до Державної програми розвитку транскордонного співробітництва [Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсного відбору 2005].

Також Угода про транскордонне співробітництво повинна пройти процедуру реєстрації відповідно до Порядку повідомлення та забезпечення функціонування Реєстру угод про транскордонне співробітництво [Про затвердження Порядку повідомлення 2019].

Зі сторони країн ЄС основними нормативно-правовими актами є конвенції Ради Європи, до якої входять 46 країн-членів, в тому числі й краї-

ни-члени ЄС. Розробка нормативно-правової бази з транскордонного співробітництва в Європі відбулася значно раніше. 21 травня 1980р. була прийнята Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями [Європейська Рамкова Конвенція 1980].

Одним із ключових моментів Конвенції стало визначення самого поняття транскордонного співробітництва: «транскордонне співробітництво – будь-які спільні дії, спрямовані на поглиблення добросусідських відносин між територіальними общинами або властями, які знаходяться під юрисдикцією двох або декількох держав, та на укладення з цією метою будь-яких необхідних угод або досягнення домовленостей» [Європейська Рамкова Конвенція 1980].

Конвенція також закріпила коло суб'єктів транскордонного співробітництва, визначивши, що «територіальні общини або власті означає общини, власті або органи, які здійснюють місцеві або регіональні функції та визнаються як такі внутрішнім законодавством кожної держави. Однак кожна Договірна Сторона під час підписання цієї Конвенції або після цього у повідомленні на ім'я Генерального секретаря Ради Європи може визначити общини, власті або органи, види діяльності і форми, якими вона має намір обмежити сферу застосування цієї Конвенції або які вона має намір виключити з неї» [Європейська Рамкова Конвенція 1980].

Одним із основних досягнень договірних сторін стало розроблення переліку ймовірних типових угод поміж сторонами транскордонного співробітництва:

- Типова міждержавна угода про розвиток транскордонного співробітництва.

- Типова міждержавна угода про транскордонні регіональні зв'язки.

- Типова міждержавна угода про транскордонні місцеві зв'язки.

- Типова міждержавна угода про транскордонне співробітництво на контрактній основі між місцевими органами влади.

- Типова міждержавна угода про органи транскордонного співробітництва між місцевими органами влади.

- Угода про основні принципи створення групи зв'язку між місцевими органами влади.

- Угода про основні принципи координації управління транскордонними місцевими державними справами.

- Угода про основні принципи створення транскордонних асоціацій приватного права.

- Договір про основні принципи поставки товарів або надання послуг між прикордонними місцевими общинами (типу «приватне право»).

- Договір про основні принципи поставки товарів або надання послуг між прикордонними місцевими общинами (типу «публічне право»).

- Договір про основні принципи створення органів транскордонного міжобщинного співробітництва [Європейська Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями].

Рамкова Конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями двічі доповнювалась додатковими протоколами. 05 травні 1998р. було підписано «Протокол №2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями», 16 листопада 2009р. був прийнятий Протокол №3 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними громадами або властями стосовно Об'єднань євро регіонального співробітництва.

Окрім того, в межах ЄС були створені Асоціація європейських прикордонних регіонів (з 1971р.) та Асамблея європейських прикордонних регіонів (з 1985р.). Одним із основних досягнень щодо прикордонного співробітництва Асоціації європейських прикордонних регіонів стало підписання «Європейської хартії прикордонних і транскордонних регіонів» [Кулчар 2012: 126].

Асоціація європейських прикордонних регіонів є дорадчим органом Ради Європи та ЄС.

Важливу роль для співробітництва саме з прикордонними країнами також відіграють Регламент № 1082/2006 Європейського Парламенту та Європейської Комісії від 05 грудня 2006 р. про Європейське об'єднання територіального співробітництва та Регламент № 1302/2013 Європейського Парламенту та Європейської Комісії від 17 грудня 2013р., що доповнює Регламент № 1082/2006 з метою роз'яснення, спрощення і вдосконалення процедури створення та функціонування таких об'єднань [Євчак, Зарді, Лазур 2020: 52].

Висновки.

Таким чином, сьогодні українське законодавство щодо транскордонного співробітництва проходить нелегкий етап свого становлення та уніфікації з європейськими нормативно-правовими актами. Основну правову

основу з транскордонного співробітництва поміж Україною та ЄС складають міжнародно-правові акти, національне законодавство, двосторонні угоди різного змісту. В своєму розвитку національне українське законодавство пройшло не один етап становлення від визначення ЄС в якості рівнозначного вектору зовнішньої політики серед пріоритетних до одного з основних геополітичних векторів. Національне законодавство з транскордонного співробітництва почало розвиватися після підписання міжнародно-правових документів з

співробітництва з країнами-членами ЄС. Розвиток законодавства з транскордонного співробітництва пройшов основні три етапи: 1) встановлення основного термінологічного-понятійного апарату, визначення напрямків, прав та обов'язків сторін транскордонних відносин (1994-2015); 2) легітимація пріоритетів та змісту регіональної політики (2015-2019); 3) внесення конституційних змін щодо визначення ЄС в якості геополітичного пріоритету, конкретизація нормативно-правових норм із укладення та реєстрації угод щодо транскордонного співробітництва (2019- дотепер).

Бібліографічні посилання

- Address of President von der Leyen to the Ukrainian Parliament following the European Council decision granting Ukraine candidate status. 1 July 2022.* (2022). Brussels. [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_4253 (дата звернення 10.04.23)
- Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями.* Мадрид, 21.05.1980. (1980). [Електронний ресурс]. Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106#Text (дата звернення 12.04.23)
- Євчак, Ю.Б., Зарді, А., Лазур, Я.В. (2020). *Транскордонне співробітництво: правові основи та успішні практики: посібник.* Київ.
- Кулчар, Т.Ф. (2012). Принципи, механізми та форми транскордонного співробітництва регіонів Європи. *Науковий вісник Ужгородського університету, серія «Історія»*, 29, 123-128.
- Про внесення змін і доповнень до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору: Закон України від 07.02.2019, № 2680-УІІІ. (2019). *Відомості Верховної Ради*, №9, ст.50. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (дата звернення 10.04.23)
- Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закону України від 01.07.2010, №2411-VI. (2010). *Відомості Верховної Ради України*, №40, ст.527. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text> (дата звернення 18.04.23)
- Про засади державної регіональної політики: Закон України від 05.02.2015, №156-VIII. (2015). *Відомості Верховної Ради*, №13, ст.90. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (дата звернення 10.04.23)
- Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.08.2016, №554. (2016). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF> (дата звернення 11.04.23)
- Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки: Постанова Кабінету Міністрів України від 05.08.2020, №695. (2020). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-20212027-t50820> (дата звернення 15.04.23)
- Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року: Постанова Кабінету Міністрів України від 06.08.2014, №385. (2014). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#n11> (дата звернення 09.04.23)
- Про затвердження Положення про порядок проведення конкурсного відбору проектів (програм) транскордонного співробітництва, які можуть бути включені до Державної програми розвитку транскордонного співробітництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 11.05.2005, №339. (2005). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/339-2005-%D0%BF> (дата звернення 15.04.23)

- Про затвердження Порядку повідомлення та забезпечення функціонування Реєстру угод про транскордонне співробітництво: наказ Міністерства розвитку громад та територій України від 18.11.2019, №270. (2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-20> (дата звернення 19.04.23)
- Про затвердження Стратегії інтеграції України до Європейського Союзу. Указ Президента України від 11.06.1998, №615/98 зі змінами та доповненнями. (1998). [Електронний ресурс]. Режим доступу: www.sdfm.gov.ua (дата звернення 10.04.23)
- Про затвердження Типового статуту об'єднання євро регіонального співробітництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2019, №1127. (2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2019-%D0%BF> (дата звернення 15.04.23)
- Про затвердження Типової угоди про утворення об'єднання євро регіонального співробітництва: Постанова Кабінету Міністрів України від 18.12.2019, №1126. (2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2019-%D0%BF> (дата звернення 12.04.23)
- Про затвердження Типової форми угоди про транскордонне співробітництво: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 24.06.2019, №140. (2019). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0784-19> (дата звернення 14.04.23)
- Про національну безпеку України: Закон України від 21.06.2018, № 2469-VIII. (2018). *Відомості Верховної Ради*, № 31, ст.241. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (дата звернення 10.04.23)
- Про основи національної безпеки України: Закон України від 19.06.2003, №964-IV. (2003). *Відомості Верховної Ради України*, №39, ст.351. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (дата звернення 13.04.23)
- Про Основні напрями зовнішньої політики України: Постанова Верховної Ради України від 02.07.1993. (1993). *Відомості Верховної Ради України*, №37, ст.379. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (дата звернення 17.04.23)
- Про ратифікацію Угоди про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами: Закон України від 10.11.1994, №237/94-ВР. (1994). *Відомості Верховної Ради України*, №46, ст.415. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237/94-%D0%B2%D1%80#Text> (дата звернення 10.04.23)
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 грудня 2021 року «Про Стратегію забезпечення державної безпеки». Затверджена Указом Президента України від 16.02.2022/2022. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text> (дата звернення 10.04.23)
- Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 30 липня 2021 року «Про Стратегію зовнішньополітичної діяльності України». Затверджена Указом Президента України від 26.08.2021 №448/2021. (2021). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#Text> (дата звернення 16.04.23)
- Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004, № 1861-IV. (2004). *Відомості Верховної Ради України*, №45, ст.499. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text> (дата звернення 13.04.23)
- Стратегія національної безпеки України від 14.09.2020. Затверджена Указом Президента України від 14.09.2020, №392/2020. (2020). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (дата звернення 20.04.23)
- Угода про асоціацію між Україною та ЄС. Опубліковано 05.08.2021. (2021). [Електронний ресурс]. Режим доступу: <https://mfa.gov.ua/yevropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (дата звернення 14.04.23)
- Чистоколяний, Я.В. (2019). Нагальні проблеми конституціоналізації курсу України на здобуття повноправного членства в Європейському Союзі. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*, 6, 15-19.

References

- Address of President von der Leyen to the Ukrainian Parliament following the European Council decision granting Ukraine candidate status. 1 July 2022. (2022). Brussels. Retrieved April 10, 2023 from https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/speech_22_4253

- Chystokolianyi, Ya.V. (2019). Nahalni problemy konstytutsionalizatsii kursu Ukrainy na zdobuttia povnopravnogo chlenstva v Yevropeiskomu Soiuzi [Urgent problems of the constitutionalization of Ukraine's course towards full membership in the European Union]. *Aktualni problemy vitchyznianoï yurysprudentsii*, 6, 15-19. (in Ukrainian)
- Kulchar, T.F. (2012). Pryntsypy, mekhanizmy ta formy transkordonnoho spivrobitnytstva rehioniv Yevropy [Principles, mechanisms and forms of cross-border cooperation of European regions.]. *Naukovyi visnyk Uzhhorodskoho universytetu, seriia «Istoriia»*, 29, 123-128. (in Ukrainian)
- Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy: Zakon Ukrainy [About the national security of Ukraine: Law of Ukraine] vid 21.06.2018, №2469-VIII. (2018). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, №31, st.241. Retrieved April 19, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text> (in Ukrainian)
- Pro Osnovni napriamy zovnishnoi polityky Ukrainy: Postanova Verkhovnoi Rady Ukrainy [About the Main Directions of Ukraine's Foreign Policy: Resolution of the Verkhovna Rada of Ukraine] vid 02.07.1993. (1993). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, №37, st.379. Retrieved April 17, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3360-12#Text> (in Ukrainian)
- Pro osnovy natsionalnoi bezpeky Ukrainy: Zakon Ukrainy [About the basics of national security of Ukraine: Law of Ukraine] vid 19.06.2003, №964-IV. (2003). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, №39, st.351. Retrieved April 13, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/964-15#Text> (in Ukrainian)
- Pro ratyfikatsiiu Uhody pro partnerstvo i spivrobitnytstvo mizh Ukrainoiu i Yevropeiskymy Spivtovarystvamy ta yikh derzhavamy-chlenamy: Zakon Ukrainy [About the ratification of the Partnership and Cooperation Agreement between Ukraine and the European Communities and their member states: Law of Ukraine] vid 10.11.1994, №237/94-VR. (1994). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, №46, st.415. Retrieved April 10, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/237/94-%D0%B2%D1%80#Text> (in Ukrainian)
- Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 hrudnia 2021 roku «Pro Stratehiiu zabezpechennia derzhavnoi bezpeky» [On the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated December 30, 2021 "On the Strategy for Ensuring State Security"]. *Zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 16.02.2022/2022*. Retrieved April 10, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/56/2022#Text> (in Ukrainian)
- Pro rishennia Rady natsionalnoi bezpeky i oborony Ukrainy vid 30 lypnia 2021 roku «Pro Stratehiiu zovnishnopolitychnoi diialnosti Ukrainy» [About the decision of the National Security and Defense Council of Ukraine dated July 30, 2021 «On the Strategy of Ukraine's foreign policy activity»]. *Zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 26.08.2021 №448/2021*. (2021). Retrieved April 16, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/448/2021#Text> (in Ukrainian)
- Pro transkordonne spivrobitnytstvo: Zakon Ukrainy [About cross-border cooperation: Law of Ukraine] vid 24.06.2004, №1861-IV. (2004). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, №45, st.499. Retrieved April 13, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text> (in Ukrainian)
- Pro vnesennia zmin i dopovnen do Konstytutsii Ukrainy (shchodo stratehichnoho kursu derzhavy na nabuttia povnopravnogo chlenstva Ukrainy v Yevropeiskomu Soiuzi ta v Orhanizatsii Pivnichnoatlantychnoho dohovoru: Zakon Ukrainy [About the amendments and additions to the Constitution of Ukraine (regarding the strategic course of the state to acquire full membership of Ukraine in the European Union and in the North Atlantic Treaty Organization: Law of Ukraine] vid 07.02.2019, №2680-U111. (2019). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, №9, st.50. Retrieved April 10, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2680-19#Text> (in Ukrainian)
- Pro zasady derzhavnoi rehionalnoi polityky: Zakon Ukrainy [About the principles of state regional policy: Law of Ukraine] vid 05.02.2015, № 156-VIII. (2015). *Vidomosti Verkhovnoi Rady*, №13, st.90. (2015). Retrieved April 10, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/156-19#Text> (in Ukrainian)
- Pro zasady vnutrishnoi i zovnishnoi polityky: Zakonu Ukrainy [About the principles of domestic and foreign policy: Law of Ukraine] vid 01.07.2010, № 2411-VI. (2010). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, №40, st.527. Retrieved April 18, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2411-17#Text>
- Pro zatverdzhennia Derzhavnoi prohramy rozvytku transkordonnoho spivrobitnytstva na 2016-2020 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [About the approval of the State Strategy for Regional Development for 2021-2027: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 23.08.2016, №554. (2020). Retrieved April 11, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF> (in Ukrainian)
- Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na 2021-2027 roky: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy [About the approval of the State Strategy for Regional Development for 2021-2027: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 05.08.2020, №695. Retrieved April 15, 2023 from [https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na-](https://www.kmu.gov.ua/npas/pro-zatverdzhennya-derzhavnoyi-strategiyi-regionalnogo-rozvitku-na)

20212027-t50820 (in Ukrainian)

- Pro zatverdzhennia Derzhavnoi stratehii rehionalnoho rozvytku na period do 2020 roku: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* [About approval of the State Regional Development Strategy for the period until 2020: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 06.08.2014, №385. (2014). Retrieved April 09, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF#n11> (in Ukrainian)
- Pro zatverdzhennia Polozhennia pro poriadok provedennia konkursnoho vidboru proektiv (prohram) transkordonnoho spivrobitnytstva, yaki mozhut buty vklucheni do Derzhavnoi prohramy rozvytku transkordonnoho spivrobitnytstva: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* [About the approval of the Regulation on the procedure for the competitive selection of projects (programs) of cross-border cooperation, which can be included in the State program for the development of cross-border cooperation: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 11.05.2005, №339. (2005). Retrieved April 15, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/339-2005-%D0%BF> (in Ukrainian)
- Pro zatverdzhennia Poriadku povidomlennia ta zabezpechennia funktsionuvannia Reiestru uhod pro transkordonne spivrobitnytstvo: nakaz Ministerstva rozvytku hromad ta terytorii Ukrainy* [About the approval of the Procedure for notification and ensuring the functioning of the Register of Agreements on Cross-Border Cooperation: Order of the Ministry of Development of Communities and Territories of Ukraine] vid 18.11.2019, №270. (2019). Retrieved April 19, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0019-20> (in Ukrainian)
- Pro zatverdzhennia Stratehii intehtatsii Ukrainy do Yevropeiskoho Soiuzu. Ukaz Prezydenta Ukrainy* [About the approval of the Strategy of Ukraine's integration into the European Union. Decree of the President of Ukraine] vid 11.06.1998, №615/98 zi zminamy ta dopovnenniamy. (1998). Retrieved April 10, 2023 from www.sdfm.gov.ua (in Ukrainian)
- Pro zatverdzhennia Typovoho statutu obiednannia yevrorehionalnoho spivrobitnytstva: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* [About the approval of the Standard Charter of the Association of Euroregional Cooperation: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 18.12.2019, №1127. (2019). Retrieved April 15, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1127-2019-%D0%BF> (in Ukrainian)
- Pro zatverdzhennia Typovoi formy uhody pro transkordonne spivrobitnytstvo: Nakaz Ministerstva rehionalnoho rozvytku, budivnytstva ta zhytlovo-komunalnoho hospodarstva Ukrainy* [About the approval of the Standard form of the agreement on cross-border cooperation: Order of the Ministry of Regional Development, Construction and Housing and Communal Affairs of Ukraine] vid 24.06.2019, №140. (2019). Retrieved April 14, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0784-19> (in Ukrainian)
- Pro zatverdzhennia Typovoi uhody pro utvorennia obiednannia yevrorehionalnoho spivrobitnytstva: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy* [About the approval of the Model Agreement on the formation of an association of Euroregional cooperation: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine] vid 18.12.2019, №1126. (2019). Retrieved April 12, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1126-2019-%D0%BF> (in Ukrainian)
- Stratehiia natsionalnoi bezpeky Ukrainy* [National Security Strategy of Ukraine] vid 14.09.2020. Zatverdzhena Ukazom Prezydenta Ukrainy vid 14.09.2020, №392/2020. (2020). Retrieved April 20, 2023 from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text> (in Ukrainian)
- Uhoda pro asotsiatsiiu mizh Ukrainoiu ta YeS* [Association Agreement between Ukraine and the EU]. Opublikovano 05.08.2021. (2021). Retrieved April 14, 2023 from <https://mfa.gov.ua/evropejska-integraciya/ugoda-pro-asociaciyu-mizh-ukrayinoyu-ta-yes> (in Ukrainian)
- Yevchak, Yu.B., Zardi, A., Lazur, Ya.V. (2020). *Transkordonne spivrobitnytstvo: pravovi osnovy ta uspishni praktyky: posibnyk* [Cross-border cooperation: legal frameworks and successful practices: textbook.]. Kyiv, 152. (in Ukrainian)
- Yevropeiska ramkova konventsiiia pro transkordonne spivrobitnytstvo mizh terytorialnymy obshchynamy abo vlastiamy* [European framework convention on cross-border cooperation between territorial communities or authorities]. Madryd, 21.05.1980. (1980). Retrieved April 12, 2023 from https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_106#Text (in Ukrainian)